

Dobosy Antal

Ha találkozol a Buddhával

Nemegyszer vádolják meg a zent azzal, hogy megtagadja a hagyományokat. Sokszor állítják, hogy a zen elutasítja az írásokat, és gyakran felhánytorgatják a következő zen szöveget is: „Ha találkozol a Buddhával, öld meg!” De az, hogy ez a kijelentés pontosan milyen szövegkörnyezetben fordul elő, honnan való az idézet, nem derül ki. Az meg különösen nem, hogy mi ennek az idézetnek a tanítása. Ha egy a zen buddhizmusban járatlan hallja vagy olvasza, méginkább igaz, hogy alaposan félre tudja érteni, és meglehetősen ferde képet alakít ki a buddhizmusnak erről, az egyébként eléggé elterjedt irányzatáról.

A Mumon Ekai *Nincs-ka* kóan gyűjteményének – amelyet a XIII. században állított össze – első kóanja a *Dzsósú Nincs-je*. Ebben egy szerzetes teszi fel a kérdést: „Van-e a kutyának Buddha-természete?” A kóan kommentárjában szerepel a következő részlet: „*Ha találkozol a Buddhával, öld meg őt! Ha pátriárkákkal találkozol, öld meg őket! Az élet és halál határán tökéletes szabadsággal rendelkezel, a hatrétű világ és a négyféle születés között a kellemes és vidám számádhit fogod élvezni.*” De ez csak egy kicsiny részlete a teljes kommentárnak.

Szó szerint értelmezve a szöveget, be kell látnunk, hogy a Buddhát már nem fogjuk tudni megölni, hiszen már 2500 éve, hogy meghalt. A valóságban nincs is dolgunk vele, a felszólításnak ténylegesen nem tudunk eleget tenni.

Ebben a kóanban a Buddha-természetről van szó, ez alatt a megvilágosodás képességét értjük, ami a buddhizmus egyik alaptanítása. Ez a tanítás azt mondja ki, hogy származástól, születéstől és egyéb adottságoztól függetlenül minden ember és minden érző lény rendelkezik a Buddha-természettel, a megvilágosodás képességével. Ez az alaptétel komoly vonzerőt jelentett és jelent ma is a buddhizmusban. A kóanbeli szerzetes éppen ezt az alaptételt kérdőjelezi meg, amikor rákérdez a mesternél, hogy „A kutyának van-e Buddha-természete?” Minden buddhista tudja, hogy erre a kérdésre a válasz *igen*.

Azonban Dzsósú mégis az feleli, hogy *nincs*. Ez maga a kóan. Úgy tűnik, mintha a mester tagadná a Buddha-természetre vonatkozó alaptételt. Valójában nem. Sőt a válasszal inkább arra készítet minket, hogy gondolkozzunk el. Át kellene gondolnunk miben hiszünk! Vajon miért vagyunk olyan biztosak valamiben, csak azért, mert valaki ezt tanította nekünk? Meg kellene fontolnunk mindent, amiről úgy gondoljuk, hogy az az igazság. Habár lehetséges, hogy ugyanarra az eredményre jutunk, mint elődeink, vagy a mesterünk, de akkor legalább megtudjuk, hogyan zajlott ez az egész *átlátási* folyamat.

Nagy a különbség a között, hogy elhittünk-e valamit, vagy meg is győződünk róla. Az „*Öld meg a Buddhát!*” erre a *átlátási* tevékenységre buzdít. Arra, hogy kezdjük az elejéről! Arra tanít, hogy ne arra építsünk, amit a Buddha igazságának vélünk, hanem kezdjük el felépíteni a saját igazságunkat. Az a cél, hogy el tudjunk jutni a tanítások velejéig. Ne higgyünk el valamit csak azért, mert egy nagynevű mester, vagy egy pátriárka, vagy akár maga a Buddha állítja. Nézzük meg, valóban igazat állítottak-e! Ez a törekvés az alapja a buddhizmusnak, itt saját magunknak kell felfedeznünk mindent! Ha mégis ugyanarra jutunk, mint ők, megértésünk értékesebb lesz annál, mintha csak elhinnénk a tanítást. A kóan végső soron ezt a kérdést veti fel.

